

บทที่ 6

ปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน

6.1 บทนำ

สังคมมนุษย์ในอดีตมีความเป็นอยู่ที่ยากลำบากกิจกรรมในการดำรงชีวิตประจำวันแต่ละวันมักเป็นกิจกรรมในเรื่องการหาอาหาร การล่าสัตว์ การจับปลา ประกอบกับในสมัยนั้นประชากรในสังคมยังมีน้อย และความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรต่างๆ ยังมีมาก จึงไม่ค่อยเกิดปัญหาในการแย่งชิงทรัพยากรกันมากนักต่อมามนุษย์มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ทรัพยากรต่างๆ หายากขึ้น จึงเกิดการแข่งขันแย่งชิงทรัพยากร ทำอย่างไรจึงจะสามารถทำให้ระบบการจัดสรรนั้นเกิดประโยชน์ในการจัดสรรทรัพยากรแก่มนุษย์ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และตกแก่ผู้ที่เหมาะสมที่สุด เพื่อให้เกิดความพอใจสูงสุดในการใช้สินค้าและบริการ จึงเกิดกระบวนการทางเศรษฐกิจ คือ การผลิต การบริโภค การแลกเปลี่ยนและการกระจาย เกิดขึ้นและมีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตของมนุษย์ ดังนั้นในบทนี้เราจะศึกษาถึงกระบวนการทางเศรษฐกิจที่ปรากฏขึ้นในสังคม และส่งผลกระทบต่อสถานการณ์เศรษฐกิจของไทยตลอดจนปัญหาทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นและแนวทางการแก้ปัญหา

6.2 กระบวนการทางเศรษฐกิจ

กระบวนการทางเศรษฐกิจ เป็นการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด กิจกรรมทางเศรษฐกิจเหล่านี้ ได้แก่ การผลิต การบริโภค การแลกเปลี่ยน และการกระจาย โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดที่สุด เพื่อให้เกิดความพอใจสูงสุดในการใช้สินค้าและบริการ และมีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตของมนุษย์ รวมทั้งมีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ในภูมิภาคต่างๆ แตกต่างกันไปทั้งนี้ได้สรุปแต่ละกิจกรรมได้ดังนี้

1. การผลิต (production)

การผลิต หมายถึง การนำปัจจัยการผลิตที่มีอยู่อย่างจำกัดมาผ่านกระบวนการผลิต ซึ่งต้องอาศัยการผลิต การบริหาร การตัดสินใจเลือกวิธีการผลิตที่เหมาะสม เพื่อให้ต้นทุนการผลิตต่ำสุด ได้ผลผลิตหรือสินค้าตรงตามความต้องการของผู้บริโภคโดยทำให้ผู้บริโภคพอใจสูงสุด¹

กรรมวิธีในการผลิตเป็นการเพิ่มคุณค่าหรืออรรถประโยชน์ในการใช้สอยให้กับตัวสินค้าและบริการ เช่น การนำข้าวเปลือกมาสีเป็นข้าวสารทำให้ข้าวเปลือกมีประโยชน์ใช้สอยมากขึ้น การแปรรูปจาก

¹ สมศักดิ์ สันติโรจนกุล, เศรษฐศาสตร์จุลภาค 1, หน้า 15.

ข้ามเปลือกเป็นข่าวสารจึงเท่ากับเป็นการเพิ่มประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้กับตัวสินค้า ซึ่งประโยชน์ทางเศรษฐกิจ (economic utility) มีอยู่ 5 ประเภทคือ²

- การสั ้จรรรประโยชน์ด้านรูป ร่ (commodity) เช่น การอ้าข้าวมบคทำเป็นเป็ง เป็นด้น
- การสั ้จรรรประโยชน์ในด้านสถานที่ (place utility) เช่น การขนส่งสินค้าจากผู้ผลิตไปยัง ร้าค้ส่ง หรือจกร้าค้ส่งไปสู่อ ร้าค้ปลีกส่งผลให้สินค้าไปสู่มือผู้บริ โภคมากและร่ข้งขึ้น
- การสั ้จรรรประโยชน์ด้านเวลา (time utility) เช่น การเก็บสินค้าไว้ขายในเวลาที่ถูกค้ต้องการ
- การสั ้จรรรประโยชน์เกี่ยวกับความเป็นล้ของ เช่น การปล่ยนโอนกรรมสิทธิ์ การที่ นายหน้าขายรถยนต์คันใหม่ให้แก่ผู้ซื้อก็เป็นการสั ้จรรรประโยชน์เกี่ยวกับความเป็นล้ของ เพราะทำให้ รถยนต์ถูกโอนไปให้แก่ผู้ซื้อและผู้ซื้อได้รับความพึงพอใจมากขึ้นเมื่อได้ใช้รถยนต์คันนั้นเป็นด้น
- การสั ้จรรรประโยชน์ด้านการให้บริการ เช่น การสอนของครู การไปหาแพทย์ตาม โรงพยาบาล การขนส่งเป็นด้น

จากกรรมวิธีในการผลิตดังกล่าวสามารถจำแนกได้ 3 ลำดับชั้น คือ³

1. การผลิตขั้นปฐมภูมิ ได้แก่ การผลิตทางการเกษตร การทำป่าไม้ และการประมง
2. การผลิตขั้นทุติยภูมิ ได้แก่ การผลิตที่นำเอาผลิตผลในขั้นปฐมภูมิมาดัดแปลงเพื่อสวงน หรือผลิตเป็นสินค้าอื่นเช่น โรงงานผลิตลำไยกระป๋อง
3. การผลิตขั้นตติยภูมิ ได้แก่ การให้บริการ การขนส่ง การธนาคารและการประกันภัย ซึ่งเป็น งานที่ช่วยให้การผลิตไปถึงมือผู้บริ โภคเมื่อผลิตขั้นที่สองเสร็จแล้ว และยังเป็นกรอ้านวยความสะดวกในด้น การค้และอื่น ๆ อีกค้ด้วย

ในการผลิตจะอาศัยหน่วยการผลิต 5 ประเภทด้วยกันคือ⁴

1. ธุรกิจที่มีล้ของคนเดียว การผลิตที่บุคคลคนเดียวเป็นล้ของ
2. ห้างหุ้นส่วน เป็นธุรกิจที่ประกอบกันขึ้นจากคน 2 คน ขึ้นไป มีการตกลงกันว่าหุ้นส่วนใด จะรับผิดชอบ
3. บริษัทจำกัด เป็นหน่วยธุรกิจที่จัดตั้งขึ้นเพื่อรวบรวมทุนจากบุคคลหลายๆ คน บริษัทจะมี ขนาดใหญ่หรือเล็กขึ้นอยู่กับจำนวนหุ้น

² สมพงษ์ อรพินท์, รค, เศรษฐศาสตร์จุลภาค, หน้า 17-8.

³ จรินทร์ ฤททวนิช, รค, หลักเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ 3, หน้า 154-55.

⁴ อุทธิ ศรีวิมาตย์, รค, เศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน, หน้า 28-35.

4. สหกรณ์ เป็นหน่วยธุรกิจที่จัดตั้งโดยการจดทะเบียน โดยถูกต้องตามกฎหมาย มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือสมาชิกหรือผู้ถือหุ้น

5. รัฐวิสาหกิจ กิจการที่รัฐเป็นเจ้าของหรือมีหุ้นส่วนมากกว่า ครึ่งหนึ่งของหุ้นส่วนทั้งหมด

2. การบริโภค (consumption)

การบริโภค หมายถึง การได้รับประโยชน์หรือความพอใจจากการซื้อสินค้าและบริการ เช่นทานอาหาร ใช้ตู้เย็น โทรทัศน์ ไปเที่ยวหรือดูหนัง⁵ ใช้ประโยชน์จากสินค้าหรือบริการเพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ โดยมีปัจจัยที่กำหนดการบริโภค นั่นคือ การที่ผู้บริโภคจะเลือกบริโภคสินค้าใด ปริมาณเท่าใด จะขึ้นกับปัจจัยต่อไปนี้

1. รายได้ จะเป็นตัวกำหนดการบริโภคที่สำคัญยิ่งมีรายได้สูงเท่าไรจะมีการบริโภคสินค้าและบริการมากขึ้นเพียงนั้นและอาจจะบริโภคสินค้าและบริการนอกเหนือจากที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต

2. ราคาของสินค้าและบริการ เมื่อราคาสินค้าและบริการลดลง ผู้บริโภคจะบริโภคสินค้าและบริการในปริมาณที่มากขึ้นเมื่อราคาสินค้าและบริการเพิ่มขึ้นผู้บริโภคมักจะบริโภคสินค้าลดลง

3. ความนิยมในตัวสินค้าของผู้บริโภค ถ้าผู้บริโภคนิยมสินค้าประเภทใด ปริมาณการบริโภคสินค้านั้นๆ จะสูงเช่นผู้บริโภคนิยมสินค้าโทรศัพท์มือถือโนเกียส่งผลให้สินค้านี้มียอดขายมากเมื่อเทียบกับสินค้าประเภทเดียวกันแต่ต่างยี่ห้อ

4. ยุทธวิธีการขาย ได้แก่ การให้เครดิตในการซื้อสินค้าและบริการ การจัดเทศกาลสินค้าประเภทต่างๆ เช่น การซื้อหนึ่งแถมหนึ่ง การลดราคาสินค้า การบริการหลังการขาย

3. การแลกเปลี่ยน (exchange)

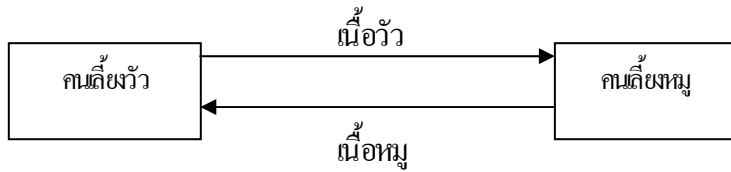
การแลกเปลี่ยน หมายถึง การแลกเปลี่ยนกรรมสิทธิ์ในสินค้าและบริการต่าง ๆ⁶ การแลกเปลี่ยนสินค้าสามารถอธิบายได้ ดังนี้

1) ระบบเศรษฐกิจที่ใช้สิ่งของ หรือบริการแลกเปลี่ยน (Barter Economy) ระบบเศรษฐกิจที่ใช้สิ่งของหรือบริการแลกเปลี่ยนนี้ก็คือ ระบบการใช้สินค้า แลกสินค้า เช่น หมู แลกวัว เป็นต้น⁷ ซึ่งระบบนี้เราสามารถที่จะอธิบายได้ง่ายๆ ดังแผนภาพต่อไปนี้

⁵ สมถักยณ์ สันติโรจนกุล.เศรษฐศาสตร์จุลภาค 1, หน้า 5.

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 5.

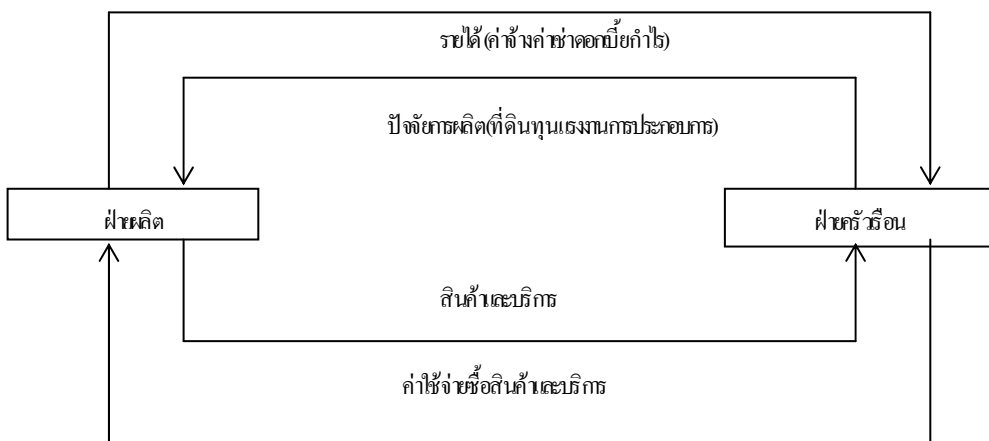
⁷ วิวัฒนาการของระบบเศรษฐกิจและของเงิน,

แผนภาพที่ 9 แสดงการแลกเปลี่ยนสินค้าต่อสินค้า

แต่ระบบนี้ก็มีอุปสรรค คือ ความไม่สะดวกในการหาบุคคลที่มีความต้องการในสินค้าที่อีกฝ่ายหนึ่งมีอยู่ ความไม่สะดวกในการกำหนดราคา อัตราการแลกเปลี่ยน ความไม่สะดวกในเก็บรักษา เพราะสินค้าส่วนใหญ่เป็นสินค้าเกษตร และมักมี อายุในการเก็บรักษาเช่นผัก ผลไม้ เนื้อสัตว์ ความไม่สะดวกในการขนส่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเอาสินค้ามาแลกเปลี่ยนกันที่สะดวกๆ เช่น การนำข้าว 100 ถัง ไปแลกกับปลา 1,000 ตัว ก็ทำให้ไม่สะดวกในการขนส่ง

2) ระบบเศรษฐกิจที่ใช้เงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน (Money Economy)⁸ มีข้อการผลิตและการบริโภคขยายตัวขึ้น การแลกเปลี่ยนโดยใช้สินค้าแลกกับสินค้าโดยตรงไม่สะดวก เช่น จะนำไก่ 1 ตัวมาขอแลกหมูเป็น ๆ เพียง 1 ขา เล็บของหมูคงไม่ยอมให้แลก เป็นต้น มนุษย์จึงนำเอาเงินเข้ามาเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน ทำให้วงจรเศรษฐกิจต้องผ่านขั้นตอนการ 2 ขั้น คือ ขั้นแรกครัวเรือนขายปัจจัยการผลิตให้ฝ่ายผลิตเสียก่อน ต่อเมื่อได้เงินมาแล้ว ฝ่ายครัวเรือนจึงจะนำเงินไปซื้อหาสินค้าหรือบริการมาสนองความต้องการ จะเกิดวงจรในระบบเศรษฐกิจแบบใช้เงินตราเป็นสื่อกลาง

แผนภาพที่ 10 แสดงวงจรเศรษฐกิจแบบใช้เงินตราเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน

⁸ ปรีดา นภณวาทิม, *เศรษฐศาสตร์จุลภาค 1*, พิมพ์ครั้งที่ 11, หน้า 53-54.

ข้อดี

1. ประหยัดเวลาในการแลกเปลี่ยน โดยนำสิ่งของที่ตนมีไปขายให้แก่ผู้รับซื้อแล้วเอาสื่อกลางที่ได้จากการขายสินค้านำไปซื้อสิ่งของที่ตนต้องการ ไม่จำเป็นต้องไปเสาะหาบุคคลที่มีสิ่งของที่ต้องการ
2. สามารถวัดมูลค่าของสินค้าและแก้ปัญหาสินค้าที่เบ่งขายไม่ได้
3. เกิดความสะดวกมากขึ้น เพราะสามารถนำสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนนี้ติดตัวไปตามสถานที่ต่างๆ ได้ โดยไม่ต้องหอบหิ้วเอาสินค้าที่จะแลกเปลี่ยนไป
4. ทำให้การค้าขายขยายออกไปได้กว้างขวางมากขึ้น แต่สามารถขายสินค้าให้แก่คนทั่วไปซึ่งอาจไม่ต้องการสินค้านั้นโดยตรงก็ได้ แต่ก็ซื้อไว้เพื่อขายต่อให้กับบุคคลอื่นที่ต้องการ

ข้อเสีย

1. ความไม่คงที่ของสื่อกลางที่นำมาแลกเปลี่ยน คือสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามยุคและสมัยได้ เช่น ทองคำและเพชรเป็นต้นยิ่งถ้ามีการบุบสลายมูลค่าลดลงทันที
2. สื่อกลางที่มาแลกเปลี่ยนอาจไม่เป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น
3. ความไม่คงทนและชำรุดเสียหายได้ง่ายของสื่อที่เป็นธนบัตร

4. การกระจาย(distribution)

ในระบบเศรษฐกิจได้แบ่งการกระจายออกเป็น 2 ประเภทคือ^๑

การกระจายผลผลิต (Product Distribution) หมายถึง การปันส่วนหรือการจำแนกแจกจ่ายสินค้าและบริการให้ถึงมือผู้บริโภค โดยการนำออกมวางขายหรือการสั่งซื้อทางสื่อสารต่างๆ รวมถึงการขนส่งด้วย

การกระจายรายได้ (Income Distribution) หมายถึง การปันรายได้ให้กับผู้ผลิตสินค้าและบริการ รวมถึงเจ้าของปัจจัยการผลิตอย่างเป็นธรรม ได้แก่ ค่าเช่าค่าจ้าง ดอกเบี้ยและกำไรของเจ้าของปัจจัยการผลิต

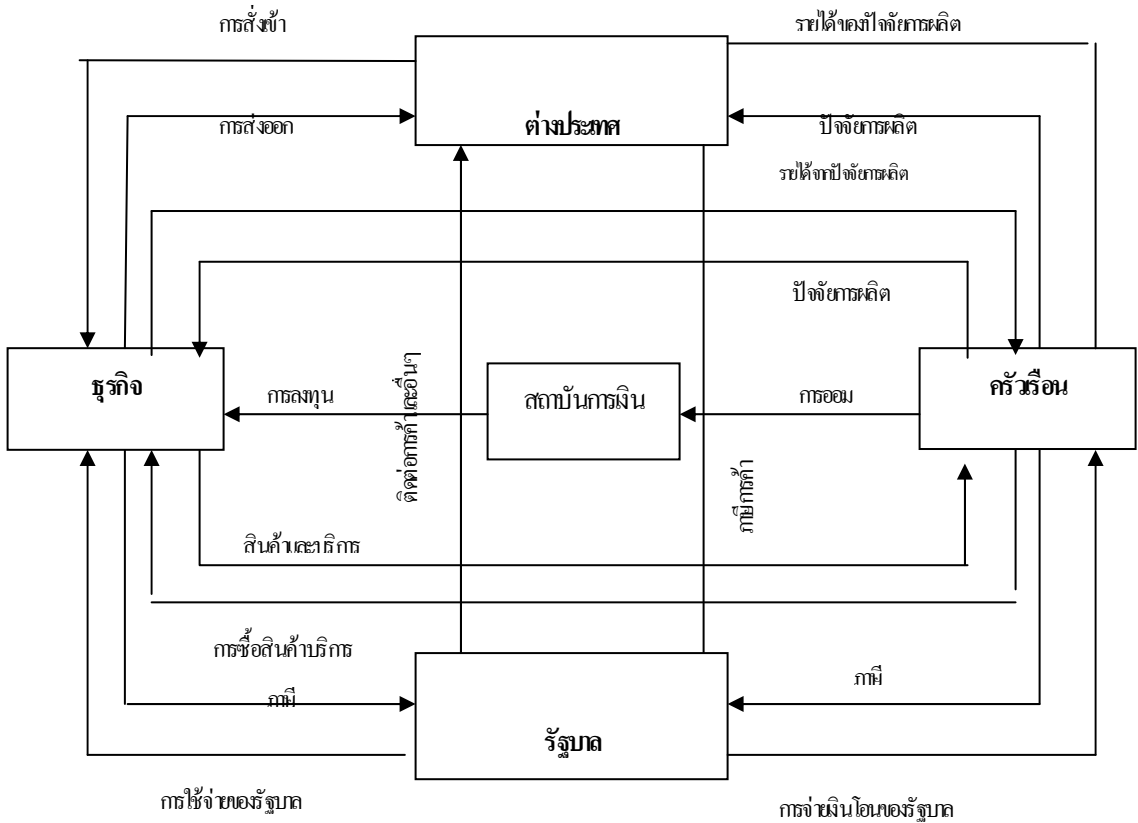
จากการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของมนุษย์ที่กล่าวมาข้างต้นนั้นส่งผลให้เกิดอาชีพหลักของมนุษย์ 4 ประการ คือ อาชีพการเกษตร ได้แก่ การทำนาทำไร่ เลี้ยงสัตว์ การประมง ฯลฯ อาชีพการอุตสาหกรรม เช่น โรงสี โรงงานทอผ้า โรงงานอาหารกระป๋อง ฯลฯ อาชีพการพาณิชย์ เช่น การส่งสินค้าออก การนำสินค้าเข้า การค้าส่ง ค้าปลีก ฯลฯ และอาชีพการบริการต่างๆ เช่น การธนาคาร การขนส่ง การประกันภัย ฯลฯ

^๑ สมถักยณ์ ต้นติ โจนกุล, เศรษฐศาสตร์จุลภาค 1, หน้า 5.

6.3 การหมุนเวียนของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

กระบวนการทางเศรษฐกิจ เป็นการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดกิจกรรมเหล่านี้ได้แก่ การผลิต การบริโภคร การแลกเปลี่ยน และการกระจาย โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดที่สุด เพื่อให้เกิดความพอใจสูงสุดในการใช้สินค้าและบริการ และมีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตของมนุษย์ รวมทั้งมีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ ทั้งนี้กิจกรรมทางเศรษฐกิจจะดำเนินการอย่างไรจึงสามารถจัดสรรทรัพยากรแก่มนุษย์ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และการจัดสรรทรัพยากรนั้นมีประสิทธิภาพและตกแก่ผู้ที่เหมาะสมที่สุด จึงเกิดมีการดำเนินการเพื่อตอบสนองปัญหาเหล่านั้น โดยมีบุคคลหรือหน่วยงานหลาย ๆ ฝ่ายเข้ามาจัดการและทำหน้าที่ต่างๆ ร่วมกัน ได้แก่ ผู้บริโภค ผู้ผลิต และรัฐบาล จนกลายมาเป็น ระบบเศรษฐกิจดังที่ได้กล่าวไว้ในตอนต้น โดยระบบเศรษฐกิจจะทำหน้าที่ในการแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่ว่า ปัญหาว่าจะผลิตอะไร ผลิตอย่างไร และผลิตเพื่อใคร โดยอาศัยปัจจัยการผลิต คือ ที่ดิน แรงงาน ทุน และการประกอบการในการดำเนินการ ซึ่งทั้งนี้การดำเนินกิจกรรมจะหมุนเวียนกันอยู่ในระบบเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ นั้นหมายความว่า การหมุนเวียนของสินค้าและบริการจะหมุนเวียนไปในระบบเศรษฐกิจ เพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ ถ้าระบบเศรษฐกิจประกอบด้วยหน่วยครัวเรือน และหน่วยธุรกิจ โดยหน่วยครัวเรือนทำหน้าที่เป็นผู้ซื้อสินค้าและบริการจากหน่วยธุรกิจซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ผลิต การที่หน่วยธุรกิจจะผลิตสินค้าก็อาศัยปัจจัยการผลิตจากหน่วยครัวเรือนเช่นกัน ในกรณีนี้ฝ่ายครัวเรือนจะเป็นผู้ขายปัจจัยการผลิตให้แก่หน่วยธุรกิจ และหน่วยธุรกิจจะกลายเป็นผู้ซื้อทันทีและจะหมุนเวียนเช่นนี้ไปตลอด แต่ปัจจุบันระบบเศรษฐกิจจะมีระบบเปิด ประกอบด้วยหลายฝ่ายร่วมกันในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยที่หน่วยธุรกิจกับหน่วยครัวเรือนยังดำเนินกิจกรรมเหมือนเดิม แต่จะมีหน่วยอื่น ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ได้แก่ รัฐบาล สถาบันการเงิน การติดต่อการค้าระหว่างประเทศ เพื่อให้ทำการหมุนเวียนของกิจกรรมทางเศรษฐกิจขยายวงกว้างขึ้น เช่น รัฐบาลก็รับรายได้จากภาษีจากหน่วยธุรกิจและหน่วยครัวเรือนแล้วนำรายได้เหล่านั้นมาพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานให้แก่สังคม รวมทั้งมีการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นปัจจัยในการที่จะพัฒนาประเทศต่อไปได้ ดังแสดงในแผนภาพดังนี้¹⁰

¹⁰ ทัมทิม วงศ์ประยูรและคณะ, **หลักเศรษฐศาสตร์**, หน้า 104.

แผนภาพที่ 11 แสดงการหมุนเวียนของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ดังนั้น ความรู้เรื่องการหมุนเวียนของกิจกรรมทางเศรษฐกิจนั้นถือว่าเป็นรากฐานของการเข้าใจเกี่ยวกับรายได้และผลิตผลรวมของชาติ เมื่อระบบเศรษฐกิจโดยทั่วไปต้องการจะซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการรวมทั้งปัจจัยการผลิต ซึ่งมีเงินทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน เช่น นาย ก ขายข้าวให้ นาย ข เงินที่นาย ข จ่ายแก่นาย ก นั้นถือว่าเป็นรายได้ของนาย ก และนาย ก ได้นำเงินนั้นไปซื้อสิ่งของจากผู้อื่น เงินจะเปลี่ยนมือไปเรื่อยๆ ทุกครั้งที่เงินถูกเปลี่ยนมือโดยการซื้อขายสินค้าและบริการ บุคคลนั้นจะมีรายได้ขึ้นมา ถ้าเงินถูกหมุนเวียนเปลี่ยนมือในฐานะเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนยิ่งมากครั้งเท่าใด รายได้รวมของทั้งระบบเศรษฐกิจและผลิตผลรวมของชาติก็จะยิ่งเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น¹¹

¹¹ วันรัชย์ มิ่งฉัตรสิน, เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น พิมพ์ครั้งที่ 7, หน้า 85.

6.4 สถานการณ์เศรษฐกิจของไทย

สถานการณ์เศรษฐกิจของไทยพอสรุปได้ดังนี้¹² สังคมไทยในอดีตเป็นสังคมที่มีพื้นฐานการอาชีพ และการดำรงชีวิตหลักอยู่กับการเกษตรกรรม ที่อาศัยธรรมชาติทุกๆ ด้านเป็นเครื่องสนับสนุนความเจริญและมั่นคงในการทำ การเกษตร ประกอบกับจำนวนประชากรในชุมชนไม่แน่นอน ทรัพยากรธรรมชาติมีอย่างเหลือเฟือ คนไทยในอดีตจึงรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่ออำนวยความสะดวก เช่น การทำทำนบเหมืองฝาย มีการช่วยเหลือตนเองมากกว่าพึ่งพารัฐบาล สังคมในอดีตจึงเป็นสังคมพึ่งพาตนเองและพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติ และผลิตเพื่อเพียงพอบริโภคในครอบครัว และมีการแลกเปลี่ยนกัน ในชุมชนเป็นสำคัญ ต่อมาเริ่มมีการเผยแพร่ความรู้ความคิดทางวิชาการและเทคนิคการดำรงชีวิตใหม่ๆ เข้าสู่ประเทศไทย ประเทศไทยได้รับความคิดทางวิชาการเหล่านั้นมาใช้เป็นบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ จึงคิดแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (2504-2509) ขึ้น การนำเอาเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในการดำเนินการทางเศรษฐกิจจะมีผลกระทบต่อสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ คือ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติขาดการวางแผนที่ดี ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนเริ่มถูกทำลายด้วยวิธีการใหม่ๆ พื้นที่ การเกษตรได้ขยายกว้างยิ่งขึ้นมีการบุกรุกทำลายป่า แรงงานคนถูกแทนที่ด้วยเครื่องทุ่นแรง พื้นที่ดินน้ำดี ธารและ การใช้น้ำในปริมาณมาก แต่เมื่อต้นน้ำถูกทำลาย ปริมาณน้ำในคลองมีน้อย เหมืองฝายลดลง ปัญหาการขาดแคลน น้ำเพื่อการบริโภค และน้ำที่ใช้ในการเกษตรขาดแคลนลง ขณะเดียวกันในชุมชนเมือง เกิดการขยายขนาดของกิจการ อาชีพ เช่น โรงงาน สถานบริการได้เพิ่มชนิดและปริมาณมากขึ้น มีความจำเป็นต้องใช้พื้นที่ในการผลิตมากขึ้น และต้องการแรงงานมากขึ้น การขยายตัวทางการบริการ การผลิตในเมืองเป็นแรงจูงใจให้คนในชนบทที่กำลังประสบ ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร การเกษตรทำไม่ได้ผล เริ่มทยอยย้ายเข้ามาทำงานในเมือง ปัญหาที่ตามมา เกิดขึ้นทันที เช่น ปัญหาที่พื้กอาศัย ความสามารถในการใช้แรงงานไม่มีฝีมือ ไม่มีความรู้ในการทำงานเป็นผลให้ "ได้รับค่าแรงน้อย ไม่พอกับค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันในเขตเมือง ปัญหาสังคมจึงเกิดขึ้น เมื่อมีการนำเอา นวัตกรรมใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ ส่งผลให้กลุ่มคนที่มีความพร้อมจับกลุ่มกันขยายกิจการและนำ เทคโนโลยีมากมายเข้ามาใช้ในกิจกรรมของตน เกิดการแข่งขันกันระหว่างกลุ่มต่าง ๆ และต่างก็มุ่งจะฉวยโอกาส สร้างรายได้ให้แก่ตนและกลุ่มตนให้มากที่สุด โดยลืมนึกถึงสภาพ การบริหารจัดการด้านเศรษฐกิจขององค์กร ภาครัฐ และปริมาณของทรัพยากรธรรมชาติ ในขณะเดียวกัน มีการระดมทุนกันอย่างมากมายทั้งการระดมทุน ภายในประเทศและต่างประเทศในระยะแรกๆ ได้รับผลเป็นที่พอใจอย่างยิ่งแต่ในที่สุดทุกๆ คนทุกๆ กลุ่มก็ประสบ

¹² มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมชิตราช, **ประมวลสาระชุดวิชาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการบริหารการพัฒนา** หน้าที่ 11-15, พิมพ์ครั้งที่ 2 (นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมชิตราช, 2547), หน้า 214-217.

ปัญหาเพราะแท้จริงแล้วการระดมขยกิจการ ระดมทุน อย่างมากมายกว้างขวาง โดยมิได้คิดถึงโยโยในการที่จะคิดว่าจะมีปัญหาใช้หนี้หรือไม่ และจะสามารถใช้คืนเงินกู้ได้ในระยะเวลาเท่าไร ซึ่งเป็นการระดมทุนที่เป็นระบบ “ทุนนิยมเทียม” พร้อมกันนี้ ไบรอัน ซีสาน ได้ชี้สาเหตุของความล้มเหลวในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยมาจากสาเหตุที่ว่า การนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจที่ไม่สอดคล้องกับศักยภาพและปริมาณของทรัพยากรธรรมชาติภายในประเทศ ฝีมือแรงงานของคนไทยยังคงเป็นแรงงานขาดทักษะ และภาครัฐและภาคเอกชน ขาดการเอาใจใส่และทุ่มเทจริงจังในการพัฒนาศักยภาพของผู้ใช้แรงงาน พัฒนาระบบการ และระบบการศึกษาของประเทศ นั้นหมายความว่าสาเหตุความเลวร้ายของเศรษฐกิจไทยที่แท้จริงนั้น จะเป็นปัญหาในด้านกระบวนการและระบบการกำหนดนโยบาย กำหนดหลักการ วิธีการบริหารประเทศทั้งระบบ ตลอดจนทัศนคติ ค่านิยมที่เลวร้าย ยกตัวอย่าง บุคคล กลุ่มบุคคลที่เสแสร้งอุปโลกนตัวเองเป็นนักการเมือง ช่วงชิงการให้ ได้มาซึ่งตำแหน่งทางการเมืองที่จะเป็นผู้ใช้อำนาจรัฐและกลไกของรัฐบาล ในการหาประโยชน์ส่วนตัว และพรรคพวกเป็นหลัก ส่วนผลประโยชน์ของประชาชน ประเทศนั้นเป็นเพียงผลพลอยได้จากความกิดของพวกเขา การได้มาซึ่งบุคคลทางด้านการเมืองยังคงเป็นกลุ่มเดิม ความกิดเดิม และยังคงแสวงหาประโยชน์ให้ตนและพรรคพวกอยู่ตามคตินโยบายการบริหารประเทศยังไม่ชัดเจน มีแต่คตินโยบายที่โฆษณาให้ประชาชนหลงไปลงคะแนนให้ จะนั้นสถานการณ์ทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน ยังไม่มีเหตุปัจจัยที่พอจะชี้ให้เห็นได้ชัดเจนว่าจะแก้ปัญหาเศรษฐกิจในอนาคตได้อย่างชัดเจนอย่างไร เพราะนโยบายการพัฒนาประเทศยังไม่ปรากฏชัดในกลุ่มการเมืองผู้มีอำนาจรัฐในการบริหารพัฒนาประเทศจุดเน้นของนโยบายยังอยู่ที่การระดมทุนด้วยการกู้ซึ่งไม่รู้ว่าจะหาเงินที่ไหนมาใช้หนี้

6.5 ปัญหาเศรษฐกิจของไทยและแนวทางการแก้ปัญหา

จากการที่ประเทศไทยได้มีการพัฒนาเศรษฐกิจที่ผ่านมามีผลให้เศรษฐกิจของประเทศเจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น แต่ภายใต้ความเจริญก้าวหน้ายังคงมีสภาพของปัญหาที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาตามม อาจเป็นเพราะว่า การผลิตกำลังคน และการบริการพื้นฐานเจริญเติบโตไม่ทันกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ดังนั้นจึงขอสรุปสภาพปัญหาเศรษฐกิจของไทยและแนวทางการแก้ปัญหา ดังนี้¹³

1. สภาพปัญหาการผลิตสาขาเกษตรกรรม และการแก้ไขปัญหาการผลิตสาขาเกษตรกรรม

1) ความไม่มีเสถียรภาพของราคาและผลผลิต ราคาสินค้าเกษตรกรรมมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เพราะปริมาณผลผลิตในแต่ละปีไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับดินฟ้าอากาศ ในปีใดที่ดินฟ้าอากาศดี เกษตรกรผลิตสินค้าได้มากเกินความต้องการ ราคาพืชผลทางเกษตรก็จะตกต่ำ แต่ถึปีใดผลิตสินค้าได้น้อยกว่าความ

¹³ รัตนา สายคณิต, รศ., และชวลลดา จามรกุล, *เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น*, พิมพ์ครั้งที่ 4, หน้า 1332-354.

ต้องการ ราคาที่สูง นอกจากนี้ราคาผลผลิตจะมีการผันผวนตลอดเวลา เนื่องจากตลาดของสินค้าเกษตรผู้ซื้อจะมีอำนาจในการต่อรองสูงกว่าผู้ขาย เนื่องจากสินค้าเกษตรเป็นสินค้าที่เสถียร เก็บไว้นานไม่ได้ ถ้าจะเก็บไว้นานก็ต้องมียุ้งฉาง หรือ ห้องเย็น ซึ่งต้องเสียค่าใช้จ่ายแพง ดังนั้นเกษตรกรจึงมักยอมขายสินค้าให้กับผู้ซื้อในทันทีที่เก็บเกี่ยวผลผลิตได้ แม้จะได้ราคาต่ำก็ตาม และปัญหาการแข่งขันทางการตลาด เนื่องจากมีหลายประเทศ เช่น เวียดนาม ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย ซึ่งเคยนำเข้าข้าวจากไทยสามารถผลิตข้าวได้มากขึ้น และยังส่งออกไปแข่งขันกับข้าวไทยในตลาดโลกอีกด้วย

2) ความยากจนของเกษตรกร ราคาสินค้าเกษตรกรรมมีการผันผวนตลอดเวลา ส่งผลทำให้รายได้ของเกษตรกรไม่มีความแน่นอน ถ้าปีใดเกษตรกรขายผลผลิตได้ในราคาสูง ก็ไม่เกิดปัญหา แต่ถ้าปีใดราคาผลผลิตตกต่ำ รายได้ของเกษตรกรก็จะตกต่ำไปด้วย นอกจากนี้มีรายได้ไม่พอใช้จ่ายแล้วยังขาดเงินที่จะนำไปลงทุนในปีต่อไป ทำให้ต้องกู้หนี้ยืมสินจากนายทุน

3) การว่างงานตามฤดูกาลของเกษตรกร เนื่องจากการผลิตสินค้าเกษตรกรรมจะมีลักษณะที่เป็นไปตามฤดูกาล เมื่อหมดฤดูกาลเพาะปลูก หรือเก็บเกี่ยวแล้ว เกษตรกรก็จะว่างงาน

4) ประสิทธิภาพการผลิตค่อนข้างต่ำ เมื่อเกษตรกรมีฐานะยากจน ทำให้ไม่มีเงินทุนที่จะนำมาปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต นอกจากนี้ การที่เกษตรกรไทยมีที่ดินขนาดเล็ก จึงไม่สามารถจะนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ซึ่งเหมาะสมกับการผลิตขนาดใหญ่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

การแก้ปัญหาของสาขาเกษตรกรรม

1) การแก้ปัญหาความไม่มีเสถียรภาพของราคา สนับสนุนให้มีการกระจายการผลิตสินค้าเกษตรกรรมให้มีมากขึ้น ส่งเสริมให้มีการแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตร นอกจากนี้ รัฐบาลได้ดำเนินมาตรการรักษาราคาผลผลิตทางการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรขายผลผลิตได้ราคาสูงขึ้น สำหรับนโยบายการค้ากับต่างประเทศ รัฐบาลพยายามรักษาตลาดประจำ และเร่งรัดการหาตลาดใหม่เพิ่มขึ้นเพื่อเป็นแหล่งระบายผลผลิตที่ขายตัวเพิ่มขึ้น

2) การแก้ปัญหาความยากจนของเกษตรกร มีการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร ช่วยให้เกษตรกรมีที่ดินเป็นของตนเอง มีการจัดตั้งธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) ขึ้น เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่เกษตรกร ลดบทบาทของพ่อค้าคนกลางลงโดยส่งเสริมให้มีการจัดตั้งสหกรณ์เพื่อรับซื้อผลผลิต และจำหน่ายปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืชให้กับเกษตรกรในราคาถูก มีการให้ข่าวสารการตลาด เพื่อให้เกษตรกรรู้การเคลื่อนไหวของราคาเพื่อป้องกันการเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง แต่การแก้ปัญหาที่ผ่านมายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะรัฐบาลมีงบประมาณจำกัดการช่วยเหลือไม่ทั่วถึงแม้จะมีแหล่งเงินกู้จาก

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ แต่เนื่องจากหลักทรัพย์ที่จะนำมาค้ำประกันเงินกู้ นอกจากนี้เกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในหลักและวิธีการสหกรณ์ จึงไม่ได้รับประโยชน์จากการจัดตั้งสหกรณ์เท่าที่ควร

3) การแก้ปัญหาการว่างงานตามฤดูกาล รัฐได้ส่งเสริมให้มีการปลูกพืชหมุนเวียน เพื่อใช้ประโยชน์จากที่ดินและแรงงานที่ว่างงานหลังฤดูเก็บเกี่ยว ส่งเสริมงานหัตถกรรมในชนบท สนับสนุนให้มีการทำอุตสาหกรรมขนาดย่อมขึ้น จัดให้มีโครงสร้างงานในชนบท

4) การแก้ปัญหาประสิทธิภาพการผลิตค่อนข้างต่ำ ขระดับการศึกษาของเกษตรกรให้สูงขึ้น เพื่อให้มีความพร้อมที่จะรับเทคโนโลยีใหม่ๆ มีการจัดการอบรม และสาธิตการใช้เครื่องมือเครื่องจักร ตลอดจนสารเคมีต่างๆ ที่จะนำมาใช้เพิ่ม จัดหาแหล่งน้ำโดยจัดให้มีการชลประทาน คลองส่งน้ำ และอ่างเก็บน้ำ เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ จัดตั้งสถานีค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับพันธุ์พืช และพันธุ์สัตว์ใหม่ๆ ที่ให้ผลผลิตสูง และมีคุณภาพดีกว่าเดิม

2. สภาพปัญหาการผลิตสาขาอุตสาหกรรม และการแก้ไขปัญหาการผลิตสาขาอุตสาหกรรม

1) การที่รัฐบาลให้สิทธิพิเศษทางด้านภาษี โดยผ่านทางพระราชบัญญัติ ส่งเสริมการลงทุน ทำให้มีการลงทุนในอุตสาหกรรมต่างๆ เพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากต่างประเทศในรูปแบบบริษัทข้ามชาติ อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมที่ได้รับความคุ้มครองส่วนใหญ่มักมีต้นทุนการผลิตสูงและคุณภาพต่ำกว่าสินค้าที่ผลิตจากต่างประเทศ ทำให้ผู้บริโภคภายในประเทศอยู่ในฐานะเสียเปรียบ เพราะต้องบริโภคสินค้าที่คุณภาพต่ำในราคาที่สูง ซึ่งถ้ารัฐบาลให้ความคุ้มครองสินค้าเหล่านี้มานานเกินไป จะไม่เป็นผลดีต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม เพราะบริษัทผู้ผลิตอาจไม่สนใจที่จะปรับปรุงคุณภาพของสินค้าและประสิทธิภาพการผลิตให้ดีขึ้น ทำให้ไม่สามารถส่งไปแข่งขันกับต่างประเทศได้ในระยะยาว

2) การลงทุนจากบริษัทต่างประเทศในรูปแบบของบริษัทข้ามชาติ ซึ่งบริษัทเหล่านี้มักจะเข้ามาลงทุนในต่างประเทศโดยพยายามกอบโกยผลประโยชน์กลับประเทศให้มากที่สุด บริษัทเหล่านี้มักจะนำเงินทุน เครื่องมือ เครื่องจักร และเทคโนโลยีเข้ามาทำ การผลิต โดยร่วมลงทุนกับคนไทย และมักเอาเปรียบด้วยวิธีต่างๆ เช่น ทำสัญญาบังคับให้มีการซื้อเทคโนโลยี วัตถุดิบ และอุปกรณ์การผลิตจากบริษัทแม่ในต่างประเทศด้วยราคาที่สูง และยังบังคับให้ขายผลผลิตที่ผลิตได้ทั้งหมดให้กับบริษัทแม่หรือบริษัทในเครือในราคาที่ต่ำ ทำให้ได้รับกำไรสูง

3) การพัฒนาเทคโนโลยีขึ้นใช้เองในประเทศ แต่เป็นการพึ่งเทคโนโลยีจากต่างประเทศโดยการสั่งซื้อหรือการนำเข้ามาลงทุนของชาวต่างประเทศ ส่วนใหญ่เป็นเทคโนโลยีระดับสูงซึ่งเกินความรู้ความสามารถของคนไทยที่จะเข้าไปควบคุมได้ จึงต้องจ้างผู้เชี่ยวชาญมาจากต่างประเทศ หรือในกรณีที่เป็นกรนำเข้าโดยนักลงทุนต่างชาติ ก็จะมีการส่งผู้เชี่ยวชาญมาควบคุมอง โดยไม่มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับคนไทย คนงานจึง

ยังคงทำหน้าที่เป็นแรงงานระดับต่ำเหมือนเดิม และจากการที่เครื่องจักรเทคโนโลยีจากต่างประเทศ ก็มีราคาถูกเปรียบจากประเทศผู้ขายเทคโนโลยีให้เช่นเดียวกัน เช่น มีการห้ามคิดแปลงเทคโนโลยีที่นำเข้า หรือบังคับให้ซื้อวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือ เครื่องจักรจากประเทศผู้ขายเทคโนโลยีให้เท่านั้น หรือต้องยอมให้ผู้ขายเทคโนโลยีเป็นผู้ผูกขาดการขายผลผลิตที่ผลิตได้แต่เพียงผู้เดียว

4) เทคโนโลยีที่นำเข้ามาส่วนใหญ่มักจะเป็นเทคโนโลยีที่ใช้ทุนมากไม่ใช่ เทคโนโลยีที่ใช้แรงงานมากจึงไม่เหมาะสมกับโครงสร้างของประเทศไทยที่มีแรงงานมาก มีเงินทุนน้อย

5) ขาดแคลนเงินทุนที่จะนำมาใช้พัฒนาอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่ต้องกู้ยืมจากต่างประเทศ ทำให้ถูกประเทศผู้ให้กู้ผูกมัดการใช้เงินที่กู้มาด้วยเงื่อนไขต่างๆ กัน เช่น จะต้องนำมาผลิตสินค้าที่ผู้ให้กู้ต้องการให้ผลิตหรือต้องนำไปซื้อเครื่องมือเครื่องจักรจากประเทศของตน เป็นต้น

6) เกิดการขยายตัวในภาคอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็วในขณะที่ภาคเกษตรกรรมขยายตัวในอัตราที่ต่ำกว่ามาก จึงเป็นการพัฒนาแบบไม่สมดุล ก่อให้เกิดการขาดแคลนแรงงานในภาคอุตสาหกรรม ทำให้ค่าจ้างแรงงานภาคอุตสาหกรรมสูงขึ้น ทำให้เกิดค่าจ้างแรงงานในภาคเกษตรกรรมลดลง และเกิดการว่างงานขึ้นในภาคเกษตรกรรม จึงเกิดความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ระหว่างภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรมมากขึ้น

7) การขาดแคลนสาธารณูปโภค และปัจจัยพื้นฐาน ปัจจัยดังกล่าวขยายตัวไม่ทันการขยายตัวของอุตสาหกรรมซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการขยายตัวในภาคอุตสาหกรรมในอนาคต

การแก้ปัญหาการผลิตสาขาอุตสาหกรรม รัฐควรแก้ปัญหาโดยลดการพึ่งพาต่างประเทศทั้งด้านเงินทุนและเทคโนโลยี ทั้งนี้ควรระดมเงินทุนจากภายในประเทศ โดยการพัฒนาตลาดหลักทรัพย์ให้เป็นแหล่งระดมเงินทุน การเร่งพัฒนานักวิทยาศาสตร์ วิศวกร ตลอดจนการพัฒนาแรงงานระดับกลางให้มากขึ้น มีการค้นคว้าวิจัยประดิษฐ์คิดค้นเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เหมาะสมกับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศ เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตลดต้นทุนการผลิตปรับปรุงคุณภาพสินค้าให้แข่งขันกับตลาดต่างประเทศ

3. สภาพปัญหาการขาดดุลการค้าและดุลการชำระเงิน และการแก้ไขปัญหาการขาดดุลการค้าและดุลการชำระเงิน

เนื่องจากประเทศไทยได้มีการพัฒนาเศรษฐกิจตั้งแต่ในอดีตเป็นต้นมา โดยการพัฒนาอุตสาหกรรมทั้งนี้ประเทศไทยต้องนำเข้าสินค้าประเภททุน วัตถุดิบในการผลิตและเชื้อเพลิงจากต่างประเทศซึ่งมีราคาสูง แต่เมื่อเทียบกับสินค้าที่ไทยส่งออกส่วนใหญ่เป็นสินค้าเกษตรกรรมที่มีราคาถูก จึงส่งผลให้ไทยขาดดุลการค้าและดุลการชำระเงิน การแก้ปัญหาการขาดดุลการค้าและดุลการชำระเงิน โดยใช้มาตรการลดการนำเข้า และเพิ่มการส่งออกให้มากขึ้น พยายามจำกัดโควตาการนำเข้าสินค้าที่ไม่จำเป็นเพิ่มอัตราภาษีในสินค้าฟุ่มเฟือย และส่งเสริมในเรื่องของการใช้พลังงานทดแทน

4. สภาพปัญหาความยากจนและการกระจายรายได้ และการแก้ปัญหาความยากจนและการกระจายรายได้

1) สักส่วนของประชากรที่อยู่ในข่ายยากจนลดลงไม่มากนัก ทั้งนี้เพราะประชากรส่วนใหญ่ของประเทศไทย ประกอบอาชีพทางการเกษตรที่ขึ้นกับสภาพธรรมชาติและความผันผวนของราคาสินค้าเกษตรในตลาดโลก การมีรายได้เสริมจากนอกภาคเกษตรก็ยังมีจำกัด เนื่องจากกิจการอุตสาหกรรมและการบริการยังไม่กระจายออกไปสู่ภูมิภาคและชนบทเท่าที่ควร

2) ช่องว่างของรายได้ระหว่างภาคต่างๆ ของประเทศ และระหว่างเมืองกับชนบทเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากเกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตของประเทศมาสู่การผลิตทางด้านอุตสาหกรรมและบริการในเขตเมืองมากขึ้น ฐานการผลิตเหล่านี้ยังไม่กระจายตัวออกไปสู่ภูมิภาคและชนบทเท่าที่ควรจึงทำให้โอกาสทางเศรษฐกิจการทำงานและการเพิ่มรายได้ของประชากรในเมืองมีสูงกว่าประชากรในชนบท

การแก้ปัญหาความยากจนและการกระจายรายได้ รัฐใช้นโยบายการแก้ปัญหาความไม่เสมอภาคในการกระจายรายได้ เช่น นโยบายทางด้านภาษี รัฐได้ปรับโครงสร้างภาษีเงินได้ ภาษีที่ดิน ปรับวิธีการจัดเก็บภาษีให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นโยบายด้านสวัสดิการ ขยายบริการสาธารณสุขไปไกลเพื่อสนองความต้องการผู้มีรายได้น้อยในราคาที่ย่ำแย่จัดให้มีการประกันสังคมแก่แรงงาน ปรับอัตราค่าแรงให้สอดคล้องกับภาวะค่าครองชีพ ลดดอกเบี้ยประเภทหนี้สงเคราะห์เพื่อให้คนมีรายได้น้อยมีโอกาสซื้อบ้าน การกระจายความเจริญไปสู่ชนบท กระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจจ่อจากเขตกรุงเทพมหานคร และในระยะยาวรัฐต้องยกระดับการศึกษาของคนงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้สูงขึ้น

5. สภาพปัญหาเงินเฟ้อและการแก้ปัญหาเงินเฟ้อ

เงินเฟ้อ หมายถึง ภาวะการณ์ที่ราคาสินค้าและบริการสูงขึ้นเรื่อยๆ เป็นเวลานาน เมื่อเกิดภาวะเงินเฟ้อจะทำให้อำนาจซื้อลดลงไปเป็นเหตุให้เงินจำนวนเดียวกันนี้ ไม่สามารถซื้อสินค้าและบริการได้เท่ากับจำนวนที่เคยซื้อได้¹⁴ เพราะรายได้จอกเพิ่มไม่ทันอัตราการเพิ่มของราคาสินค้าและยังทำให้เงินที่ออมไว้มีมูลค่าที่แท้จริงลดลง สำหรับผู้ประกอบการก็จะต้องซื้อปัจจัยการผลิตเช่น เครื่องจักรเครื่องมือในราคาที่แพงขึ้นและต้องจ่ายค่าจ้างสูงขึ้นด้วยเนื่องจากแรงงานจะเรียกร้องค่าจ้างเพิ่มเป็นต้น ภาวะเงินเฟ้อจะทำให้ดุลการชำระเงินของประเทศอยู่ในฐานะที่แยกลง เนื่องจากสินค้าจะแพงขึ้นในสายตาของชาวต่างประเทศทำให้ชาวต่างประเทศซื้อสินค้าของไทยน้อยลงเกิดการเสียเปรียบในดุลการค้า นอกจากนี้ต้นทุนของรัฐในการให้บริการประชาชนจะสูงขึ้น ทำให้รัฐต้องเก็บภาษีในอัตราสูงขึ้น ผู้เสียภาษีต้องรับการภาษีมากขึ้น การแก้ปัญหาเงินเฟ้อรัฐบาลจึงควรดำเนินนโยบายการเงิน นโยบายการคลังของประเทศอย่างระมัดระวัง เช่น นโยบายการเงิน ควบคุมปริมาณเงินที่หมุนเวียนในประเทศ

¹⁴ ทับทิม วงศ์ประยูรและคณะ. **มนุษย์กับเศรษฐกิจ**. พิมพ์ครั้งที่ 5, หน้า 97.

โดยการเพิ่มอัตราดอกเบี้ยเงินกู้และเงินฝากและควบคุมการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ นโยบายการคลังรัฐบาลควรมีการใช้จ่ายอย่างรอบคอบ โดยการพยายามลดการใช้จ่ายของรัฐบาลเพิ่มอัตราดอกเบี้ยภาษีอากรก็จะเป็นการดึงเงินจากภาคเอกชนมากขึ้น

6. สภาพปัญหาเงินเฟ้อและการแก้ไขปัญหาเงินเฟ้อ

เงินเฟ้อหมายถึงภาวะที่ระดับราคาสินค้าและบริการลดลง¹⁵ นั่นคือการที่อุปสงค์รวมของระบบเศรษฐกิจมีไม่มากพอที่จะซื้อสินค้าและบริการในท้องตลาดจึงทำให้ผู้ผลิตต้องลดราคาสินค้าลงเรื่อย ๆ ซึ่งอาจจะเกิดจากสาเหตุหลายประการ เช่น ธนาคารกลางพิมพ์ธนบัตรออกมามากเกินไปในตลาคน้อยเกินไป แต่ความต้องการมีมากกว่า นำเงินไปลงทุนในระยะยาวแต่ยังไม่นำกลับมาก้อนเวียนในประเทศ ธนาคารพาณิชย์ไม่ขยายเครดิตเปลี่ยนแปลงการจัดเก็บภาษีในอัตราก้าวหน้าเป็นต้น เมื่อเกิดภาวะเงินเฟ้อผู้ที่มีรายได้แน่นอนจะได้เปรียบและผู้ที่มิรายได้ไม่แน่นอนจะเสียเปรียบ การแก้ปัญหาเงินเฟ้อ คือ การใช้นโยบายการเงินและนโยบายการคลัง โดยเพิ่มปริมาณเงินในระบบให้มากขึ้น ขยายการให้เครดิตของธนาคารพาณิชย์ ลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้และเงินฝาก เพิ่มการใช้จ่ายเงินรัฐบาลลดการเก็บภาษีอากร

7. สภาพปัญหาการว่างงานและการแก้ไขปัญหาการว่างงาน

การว่างงานหมายถึงภาวะที่บุคคลซึ่งมีความสามารถในการทำงานประสงค์จะทำงาน โดยออกหางานทำแต่ไม่มีงานจะให้ทำ¹⁶ มีสาเหตุคือ

- 1) การว่างงานที่เกิดจากความฝืดของตลาดความต้องการแรงงานบางประเภทไม่สม่ำเสมอ เช่น แรงงานภาคการเกษตร
- 2) การว่างงานจากปัญหาโครงสร้าง เนื่องจากตลาดแรงงานถูกแบ่งออกเป็นตลาดย่อยหลายตลาดและมีการกำหนดคุณสมบัติหรือทักษะเฉพาะอย่างขึ้น ทำให้แรงงานและตำแหน่งงานว่างจะมีปฏิสัมพันธ์กันภายในตลาดย่อยแต่ละตลาด แต่จะไม่สามารถเคลื่อนย้ายเข้าสู่ตลาดอื่นๆ ได้ เช่น ตลาดมีความต้องการแรงงานด้านคอมพิวเตอร์และวิศวกรจำนวนมากแต่สถาบันการศึกษาผลิตบัณฑิตบัณฑิตได้เพียงเล็กน้อยหรือผลิตไม่ได้เลย
- 3) การว่างงานเกิดจากอุปสงค์รวมมีไม่เพียงพอเนื่องจากประชาชนเกิดการว่างงานจึงไม่มีรายได้
- 4) ความต้องการพักผ่อนมากกว่าที่จะทำงาน อาจเนื่องมาจากเมื่ออัตราค่าจ้างลดต่ำลงมาก ๆ คนงานคิดว่าไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายในการไปทำงาน

¹⁵ จรินทร์ เทวานิจ, วิชาหลักเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น พิมพ์ครั้งที่ 1 หน้า 198.

¹⁶ อ้างอิงตามหน้า 243.

เมื่อเกิดการว่างงานมีผลกระทบ คือ การกระจายรายได้คนจนมีมากขึ้น การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรแรงงานไม่ได้เต็มที่ ผลผลิตรวมลดลง เกิดปัญหาสังคม ปัญหาสุขภาพจิต เนื่องมาจากการไม่มีรายได้มาใช้จ่าย ทำให้เงินรายได้ของรัฐบาลที่จะนำไปใช้จ่ายในด้านอื่น ๆ ที่จำเป็นในการพัฒนาประเทศน้อยลง บ่งบอกถึงประสิทธิภาพการทำงานของรัฐบาล และเมื่อมีการว่างงานเพิ่มขึ้นมาก รายได้ของคนส่วนใหญ่จะลดลง ความสามารถในการออมก็ลดลงด้วย การแก้ปัญหาการว่างงาน โดยการจัดตลาดนัดแรงงาน สนับสนุนอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อให้เกษตรกรมีงานทำหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยว การให้การศึกษาฝึกอบรมคนงานให้มีความรู้ความสามารถ เพื่อที่จะได้สามารถโยกย้ายไปทำงานโรงงานอื่นๆ หรืออาชีพอื่นๆ ได้ ขอความร่วมมือจากธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินต่างๆ ให้ขยายการให้กู้ยืมมากยิ่งขึ้น ลดอัตราภาษีให้เหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจ เพื่อกระตุ้นการผลิตการส่งออกและการบริโภคจะส่งผลให้เกิดการจ้างงานสูงขึ้น และการวางแผนการศึกษาให้กับประชาชน ต้องกำหนดโครงสร้างการศึกษาให้เหมาะสมกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยให้การศึกษาที่ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานและความจำเป็นของประเทศ

จากปัญหาเศรษฐกิจที่กล่าวมาข้างต้น ส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อบริษัทอื่น ๆ ที่ตามมาได้แก่

1. เกิดปัญหาด้านอาชญากรรม
2. ขาดความปลอดภัยในการดำรงชีวิตและทรัพย์สิน
3. สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในชนบทเกิดความเลื่อมล้ำทางด้านรายได้
4. เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นมลภาวะทางอากาศมลภาวะทางน้ำมลภาวะทางเสียงเกิดชุมชนแออัดแหล่งเสื่อมโทรมและการจราจรติดขัด

นอกจากนี้ยังส่งผลให้เกิดผลกระทบดังต่อไปนี้

5. จิตใจของประชาชนขาดศีลธรรม เนื่องจากได้รับเอาวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามา
6. ปัญหาสุขภาพจิตเพิ่มมากยิ่งขึ้น
7. การบริการทางสังคม เช่น การคมนาคม การขนส่ง สาธารณูปโภคพื้นฐานมีไม่เพียงพอและไม่ทั่วถึง
8. ประชาชนในชนบทขาดโอกาสทางการศึกษา
9. การให้บริการด้านสุขภาพอนามัยด้านการสาธารณสุขและการโยกย้ายถิ่นกระจายไม่ทั่วถึงและไม่ดี

เท่าที่ควร

ดังนั้น การที่จะทำให้เศรษฐกิจไทยก้าวหน้าไปอย่างยั่งยืนและมั่นคงต้องให้ความสำคัญกับ เศรษฐกิจ การเกษตร อุตสาหกรรมเกี่ยวกับเกษตร และแปรรูปผลผลิตการเกษตรเป็นอุตสาหกรรมอาหาร การจัดระบบการศึกษา พัฒนาความพร้อมทางศักยภาพของประชาชน การจัดตั้งพัฒนาองค์การของชุมชนพลังชุมชนในการพึ่งพาตนเอง และน้อมนำแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้เป็นฐานปัจจุบันเพื่อจุดขึ้นและก้าวไปข้างหน้าใหม่ในอนาคต โดยมีพื้นฐานจากการพึ่งพาตนเอง พอมีพอกิน มีกินมีใช้ และเหลือกินเหลือใช้ ประกอบกับการวางแผน

พัฒนาที่เน้นอนาคตจน การระดมทุนและเทคโนโลยีเข้าสู่กระบวนการผลิตโดยใช้ทุนภายในประเทศ เพื่อตลาดภายในประเทศอย่างพอเพียง ด้วยต้นทุนต่ำ ราคาจำหน่ายต่ำแต่คุณภาพสูง เพราะเป็นการผลิตโดยจิตสำนึกรับผิดชอบต่อคุณภาพชีวิตคนไทยโดยรวม สิ่งเหล่านี้คือทักษะ ค่านิยมของสังคมไทยปัจจุบันที่จะก้าวไปสู่อนาคตที่มั่นคงและยั่งยืน¹⁷

6.6 สรุปท้ายบท

กระบวนการทางเศรษฐกิจ เป็นการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับภรรยาทรัพย์การธรรมชาติมาใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดที่สุด เพื่อให้เกิดความพอใจสูงสุดในการใช้สินค้าและบริการ และมีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพ รวมทั้งมีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ในภูมิภาคต่างๆ แตกต่างกันไป เศรษฐกิจของไทยในอดีตมีพื้นฐานการอาชีพและการดำรงชีวิตหลักอยู่กับการเกษตรกรรม ที่อาศัยธรรมชาติ ต่อมาเริ่มมีการเผยแพร่ความรู้ความคิดทางวิชาการและเทคนิคการดำรงชีวิตใหม่ๆ สู่มาสู่ประเทศไทย แต่มีผลกระทบต่อสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ คือ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติขาดการวางแผนที่ดี ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนเริ่มถูกทำลายด้วยวิธีการใหม่ ๆ พื้นที่การเกษตรได้ขยายกว้างยิ่งขึ้นมีการบุกรุกทำลายป่า แรงงานคนถูกแทนที่ด้วยเครื่องทุ่นแรง เกิดการขยายกิจการธุรกิจ เกิดการอพยพแรงงาน การแข่งขันในธุรกิจ เกิดปัญหาการผลิตสาขาการเกษตรสาขาอุตสาหกรรม ปัญหาการขาดดุลการค้าและดุลการชำระเงิน ความยากจนและการกระจายรายได้ เงินเฟ้อเงินฝืดและการว่างงาน

คำถามท้ายบท

1. จงอธิบายความหมายของกระบวนการทางเศรษฐกิจ
2. กิจกรรมทางเศรษฐกิจมีกี่ประเภท อะไรบ้างและแต่ละกิจกรรมมีลักษณะอย่างไร
3. จงอธิบายถึงสถานการณ์เศรษฐกิจของไทย ลักษณะโครงสร้างของเศรษฐกิจไทยมาพอสังเขป
4. จงอธิบายปัญหาเศรษฐกิจของไทย และหาแนวทางการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของไทย
5. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับการที่ประเทศไทยจะพัฒนาเศรษฐกิจให้เจริญก้าวหน้าได้โดยจะต้องเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน

¹⁷ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมชิตราช, ประมวลสาระชุดวิชาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการบริหารการพัฒนาหน่วยที่ 11-15, พิมพ์ครั้งที่ 2, หน้า 217.